

University of Groningen

40 jaar Kernfysisch Versneller Instituut

Woude, Adriaan van der

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2008

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Woude, A. V. D. (2008). *40 jaar Kernfysisch Versneller Instituut*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Ten Geleide

Het is in 2008 veertig jaar geleden dat het Kernfysisch Versneller Instituut (KVI) van de Universiteit van Groningen officieel werd opgericht. Dat is voor mij de directe aanleiding geweest om de in mijn ogen belangrijkste wetenswaardigheden uit het verleden van het KVI op te schrijven. Het voor u liggende boek is daarvan het resultaat.

De historie van het KVI begint eigenlijk al 50 jaar geleden in 1958 toen er een rapport verscheen van een door de regering ingestelde commissie onder leiding van professor Kramers waarin werd voorgesteld om voor de Groningse Universiteit een deeltjesversneller aan te schaffen voor onderzoek in de kernfysica. Dat we toch over de 40-jarige historie spreken komt omdat in 1968 de toenmalige versnellerwerkgoep van het Natuurkundig Laboratorium aan de Westersingel in Groningen naar het nieuwe versnellergebouw in de Paddepoel verhuisde. Vanaf dat moment was het KVI een zelfstandig instituut met een eigen staf en directeur.

Men kan zich afvragen wat er zo bijzonder is aan 40 jaar KVI om nu daarover een boek te schrijven. Daar zijn verscheidene redenen voor. Een eerste reden is dat er nu nog mensen leven die het begin hebben meegemaakt en erover kunnen vertellen en dat worden er ieder jaar minder. Een tweede reden is dat het KVI momenteel in een overgangsfase zit. Dat komt niet alleen doordat de stichting FOM in 2004 aangaf met ingang van 2007 uit de kernfysica te stappen waardoor het KVI een volledig universitair instituut is geworden. Maar ook het karakter van het experimentele onderzoek verandert: in plaats van zuiver *kernfysisch* onderzoek met de eigen faciliteit verschuift de aandacht naar nieuwe gebieden van onderzoek: precisie-metingen met TRIP, bestudering van hoog-energetische kosmische straling en experimenten bij de grote internationale versneller FAIR, om de belangrijkste maar te noemen. Vooral de astrofysica- en FAIR-experimenten zijn dermate gecompliceerd in voorbereiding en uitvoering dat ze tot grootschalige en langdurige internationale samenwerking nopen waarin de eigen groep slechts als één van de vele partners participeert. Teneinde ook dan nog een duidelijke waardevolle en zichtbare bijdrage te kunnen leveren moet iedere groep over voldoende wetenschappelijke en technische mankracht beschikken. De KVI-staf wordt daardoor opgedeeld in verschillende groepen met nauwelijks overlappende interesses.

Met de overschakeling naar deze nieuwe activiteiten bestaat het gevaar dat de sfeer, motivatie, ontwikkelingen en prestaties van het 'oude' KVI worden vergeten. Dat zou jammer zijn, vooral voor de direct betrokkenen die een groot deel van hun werkend leven in het KVI hebben doorgebracht. Jammer ook in meer algemene zin omdat het de lotgevallen betreft van een instituut dat in een universitaire omgeving als primaire taak heeft onderzoek te doen, een tamelijk unieke situatie. Dit boek is bedoeld om het bij tijd en wijle glorieuze verleden niet te doen vergeten.

Het is niet het eerste boek dat het KVI als onderwerp heeft. In april 1998 verscheen er een vlot geschreven boekje onder de titel 'het Lab' van de journalist Bert Bakker (ISBN 90 5294 160 2, Uitgever Profiel Uitgeverij, Bedum). Het bestaat uit zo'n 25 korte stukjes, voornamelijk verslagen van gesprekken die hij, vooral in 1989 toen hij vijf weken op het KVI vertoefde, met KVI-medewerkers heeft gehad. Het is ook daarom interessant omdat het een andere kijk op het KVI geeft dan in dit boek is beschreven.

Mijn belangstelling naar het verleden van het KVI komt voort uit het feit dat ik gedurende mijn werkzaam leven nauw betrokken ben geweest bij het KVI. Na mijn promotie in 1960 bij professor Brinkman in Groningen trad ik in dienst van de Universiteit van Groningen om mee te helpen het nieuwe versnellerproject en alles wat daarbij hoort, te realiseren. In de periodes 1963–1965 en 1967–1972 werkte ik in de cyclotrongroep van het Oak Ridge National Laboratory respectievelijk als postdoc en stafid. In Oak Ridge stond een van de eerste cyclotrons van het type dat ook in Groningen zou komen en de postdoc-periode was vooral bedoeld om ervaring in het experimenteren daarmee op te doen. Mijn beslissing in 1967 om weer naar dezelfde groep terug te gaan was mede het gevolg van de frustraties over de gang van zaken rondom het project hier. In 1972, toen alles ten goede was gekeerd, kwam ik op uitnodiging van de nieuwe directeur Siemssen terug naar het KVI en trad ik in dienst van de Stichting FOM als het FOM-equivalent van een lector. In de daarop volgende jaren heb ik mij voluit gestort in de voorbereidingen en uitvoering van het experimentele onderzoek. In 1980 werd ik benoemd tot bijzonder en in 1985 tot gewoon hoogleraar. Vele jaren heb ik *de facto* in nauwe samenwerking met Siemssen de rol van plaatsvervangend directeur vervuld.

Vanaf mijn emeritaat in 1995 tot heden heb ik mij onder andere bezig gehouden met het schrijven van boeken, het eerste samen met M.N. Harakeh over 'Giant Resonances' en het tweede samen met R.J. de Meijer over 'Radioactiviteit'. Ik wist dus wel enigszins wat mij te wachten stond toen ik met het schrijven van dit boek begon.

Het is goed om nog eens te benadrukken dat het hier om *mijn* visie van de geschiedenis van het KVI gaat. Het geschrevene berust op *mijn* keuze van wat wel en niet belangrijk is. Iemand anders zou waarschijnlijk op andere facetten meer de nadruk leggen. Zo realiseer ik mij bijvoorbeeld dat in dit boek de gang van zaken wat de wetenschappelijke staf betreft vrij uitvoerig is beschreven maar dat in vergelijking daarmee de prestaties van ondersteunende staf onderbelicht zijn. Daarom hecht ik eraan om vast te stellen dat zonder de kwaliteit, enthousiasme en loyaliteit van deze groepen het KVI niet was geworden wat het is geworden.

Adriaan van der Woude
Haren, november 2008